

Hommikul tõusnud tuul oli pilved ajaks, kui Aravusele jõudsin, laiali ajanud ja oktoobripäike, mis päevale taas helge varjundi andis, külvas metsade kee-kele jääva kalamajandi üle ergaste sügisvärvidega. Siin oli tibukollast, samblarohelist, purpurpunast ja küntud põllule omast musta.

Mind võtsid vastu vaikus, tiigid vee vaikse vulinaga ja alles hulk aega hiljem kohtasin inimesi, kes hoolitsevad selle eest, et meie paljusöövas-tarbivas maailmas kala ikka kasvaks. Kakskümmend aastat on siinset forellimajandit ja selle kaunitl kujundatud ümbrust hooldanud töökate inimeste käed, inimeste omad, kes mõistavad maa ja rahva ühtsust nõnda, nagu seda mõistis Eduard Vilde nimelise kolhoosi kirjanduspreemia esimene laureaat, Aravuse kalakasvanduse rajamise mõtte tuline pooldaja Rudolf Sirge, kes oma preemiaraha rajatavale kalamajandile «Hämärahaks» kinkis.

tiigimajandais» ning kellest 1976. aastal sai Eesti NSV teeneline kalakasvataja. Eesti NSV Loomakasvatuse ja Veterinaaria Teadusliku Uurimise Instituudi mittekoosseisulise töötajana tegi ta Aravusel mitmeid olulise tähtsusega uurimusi, mis tulid kasuks kalakasvatajatele.

Praegu aga seisab siinse väikese, kuid tööka kollektiivi juhi rollis Rein Tenson, kõrgharidusega bioloog, kes 1977. aastal oma elu ja töö Aravusega sidus. Huvi looduse ja selle sa-

Olemasoleva tiigipinna (seda on 1200 m²) paremaks ärakasutamiseks arvestatakse ning rakendatakse ellu kõiki nüüdisaja biotehnilisi tegureid. Siinsete tiikide kiirevooluline vesi võimaldab intensiivtehnoloogia alusel kalu kasvatada suure asustustiheduse juures (samasuviseid on 500—600 isendit ruutmeetril). See omakorda tõstab tiikide produktiivsust. Iga ruutmeeter tiigipinda võib anda kuni 50 kilo kala.

Aravuse kalakasvatavad on varmad kõige uue rakendamisel: juba 1972. aastal töötas Ilme Post siin välja forellisööda retseptid, mille alusel meie jõusöödatehased kalasööta valmistavad; kasutusel on forellimarja originaalne hautamisviis niiskes õhus. See uus moodus on aasta-aastalt üha laiema kõlapinna leidnud meie teistes forellimajandites. Tööde paremaks organiseerimiseks on nüüd ehitamisel uus haudemaja, mis suuresti kergendab siinsete inimeste tööd. 1981. aastal alustati Rein Tensoni eestvedamisel kalamarja võtmist uuel meetodil (seda jällegi esimesena Nõukogudemaal). Et kalu mitte vigastada ja marja paremini kätte saada, uinutatakse nad anesteetilise preparaadi abil, mida lisatakse vette. Ka marja viljastamiseks on siin appi võetud teadus. Kasutatav füsioloogiline lahus pikendab niisa aktiivset toimet tunduvalt, mistõttu viljastub hoopis suurem protsent marjast. Siin viljastatud forellimarja müüakse paljudele kalamajanditele meie maal. Käesoleval aastal realiseeriti 10,5 miljonit marjatera, millest laekus enam kui 100 000 rubla (üldse toodetakse Nõukogude Liidus umbes 60 miljonit forellimarjatera aastas). Kui siia juurde lisada turukalast (seda müüdi 1984. aastal 14 tonni) saadav sissetulek, siis võib kollektiiv oma tublist tööst tõelisi röömu tunda. Kalamajandi rentaablus on viimastel aastatel olnud 130%.

**Aravuse
kalamajand
20-aastane**

Kakskümmend aastat tagasi rassis siin kalatiikide rajamise juures Eduard Post, entusiast, kelle õlgadele langes tohutu töö kalamajandi väljaehitamisel. Suureks toeks temale oli kolhoosi tolaeagse juhutuse ja selle esimehe August Lepasaare igakülgne abi. Pingsa töö tulemusena jõuti 1966. aasta detsembrikuus nii kaugele, et esimesed asukad Põlula kalamajandist Aravuse tiikidesse lasti. Kümme aastat (1970—1980) juhtis forellikasvatamist Aravusel Ilme Post, kes 1975. aastal kaitses kandidaativäitekirja «Vikerforell Eesti NSV

laduste, eriti aga kalade vastu päris ta oma isalt, kangelt kalamehelt. Oma osa on kahtlemata olnud ka kodu lähedal voolanud Võhandul ja poissi veedelnud Peipsil. Töö- ja loodusearmastus ongi tegurid, mis Rein Tensoni ettevõtmisi Aravusel võiduga kroonivad.

Kahekümne aasta jooksul on Aravuse forellimajand kujunenud Nõukogude Liidu omataoliste hulgas kõige intensiivsemaks. Ta on täissüsteemne: siin kasvatatakse sugukalu, asustumaterjali ja ka turukala.

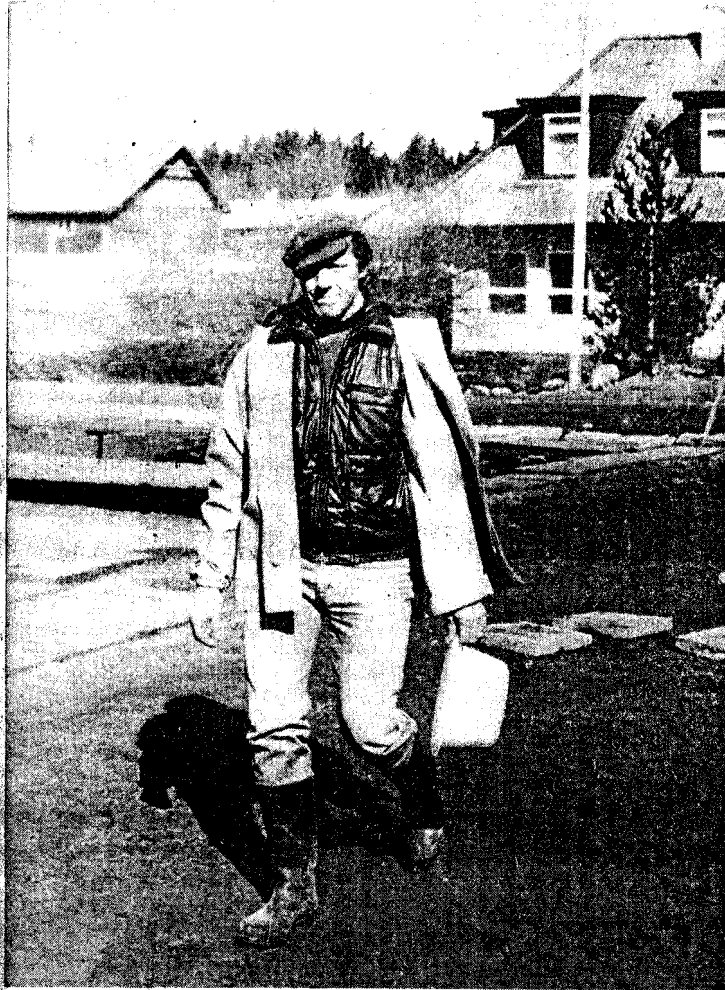
Tore on kõndida kalatiikide ääres, vaadelda forellide majesteetlikku liikumist selges tiigivees ning imetleda kalamajandi töötajate loojuud ilu. Rein Tensonilt kuulsin, et Aravuse forellikasvatajate tööd on mitmel korral tunnustatud Üliiudulise Rahvamajanduse Saavutuste Näituse medalitega, nende progressiivseid ettevõtmisi on eksponeeritud näituse paviljonis «Tiigikalakasvatus».

Aravuse veetleb kõiega, mis siin on, eriti aga oma heakor-rastatusega: õitsevad lihtsad lilled, teerajad on eeskujulikult korras, muruplatsid puude vahele peidetud hoonete ümber alati hooldatud. Hilda Tenson, kelle leidsin kord lillepeenra juurest, arvas, et ilu loomine enda ümber ei tohiks kellelegi üle jõu käia. On vaja vaid tahta teha ja osata tehtust rõõmu tunda. Aravusel on nii ühte kui teist. Eriti võib aga see, et haljastamisel on osatud jääda looduslähedaseks, on osatud siduda olemasolev ümbritseva loodusega.

Eduard Vilde nimelises kolhoosis valitsevast vaimsusest räägib ka Aravusel olev mälestusmärk majandi kirjanduspreemia esimese laureaadi Rudolf Sirge mälestuse jäädvustamiseks. Asukoht sellele valiti teadlikult nii, et ühele poole põllukivile paigaldatud bareljeefi jääks looduslik forellijõgi, kus elavad jõeforell ja harjus, teisele poole aga betoneeritud basseinid — tänapäeva vikerforellikasvandus.

Mälestusmärgi avamise päeval (5. nov. 1974) kirjutas Jaan Eilart külalisteraamatusse: «Oleme Aravusel ajaloolisel hetkel, kui siia muru keskele jääb avatuks siin-e kalakasvatuse mõtte algataja Rudolf Sirge pronksi valatud nägu. Oleme siin päeval, kui kukerpuu viimased tarnad punavad, kui sügisvete langemine tammil elustab novembri vaikust, kui kujunduskaunidused on pehmenenud pastellis. Aga kala mängib. Seal tiikides».

Endel MOLOTOK

□ REIN TENSON